

tín Duque, cf. el que en diré a XARAGALL).

Galarza, V. *gallorsa* *Galassa*, sembla ser una deformació mig-culta del hellenisme de naturalistes GALAZA *Galata*, basta remetre a MLWagner, *Notes Ling. sur l'Argot Barcelonais*, I. E. C., 1924, s. v. *Galatzó*, V. *galéria*

Galatuba, V. *esglaubar*, i cf. FEW xvi, 10; Gamillscheg, *Rom. Germ.* I, 380 *Galavardera*, V. *gavarra* *Galavardeu*, V. *galifardeu* *Galavardina*, V. *gavardina* *Galavars*, *galavard*, V. DCEC (GALAVARDO) *Galavern*, V. *aladern* (contaminat per *gavarrera*, variant *galavardera*) *Galaverna*, V. *engalavernar* *Galàxia*, V. *llet* *Galba*, V. *engalbar*

GALBAN, nom d'una goma resina, pres del ll. *galbānum* id., d'origen semític. □ 1.ª doc.: S. xiv o c. 1400 (*gàlbano*, *-anum*, *gualbero*).

Galbana, V. *galvana* *Galbí*, V. *engalbar*

GALBULA, fruit cònic, pres del ll. *galbūlus* id., diminutiu de *galbus* 'verd baix, verd pàllid'. □ 1.ª doc.: Dfa.; *gàlbol* i anàlegs figuren ja en alguns diccs. de c. 1900 (Vogel etc.).

Galda, V. *gualda* *Galdana* o millor *Santagaldana*, veg. la nota Mascaró-Coromines, ja redactada, i resumida en el *Bull. Soc. Onomàstica* 1982. *Galdares*, des del temps d'Alart (malgrat la ignorància de Fouché) està demostrat documentalment que ve de *Gual d'Ares*, perquè és el punt on el vellíssim camí del Coll d'Ares travessa el riu *Galdent*, cf. E. T. C. I, 256; *EntreDL* II, 225 (poc versemblant l'etimón germànic d'AlcM entre altres raons perquè és un nom rar) *Galderis*, compromís entre *calés* i *calderilla* *Galdir*, *galdiró*, V. *galdós*

GALDIRÓ, 'flor de la *Calendula officinalis* (o c. *arvensis*)', probablement derivat del seu nom baix-llatí *galendūla*, d'on *galendolons canviat en **gale(r)derons* per una triple dissimilació (de la *n*, la *o* i la segona *l*), i més alterat després per influència de *galdir/gaudir* (veg. GOIG) o d'un congènere de GANDUL. □ 1.ª doc.: 1867 i 1879, Verdaguer (*Atl.*, *Idillis*); «flor groga de fulla grassa», DAg.; cf. derivats del ll. *calendae* en CALENDARI.

«Rieronets que hi lliscan, y fonts arruixadores, / pedres fines, al fondo, deixant veure, y or fi, / als *galdrons* enjoyan, y menta, de ses vores, / ab sa espurna de trossos del arc de St. Martí», *Atlàntida*, escalaborn de 1867 (canviat del tot en la versió de 1877-8 II, 32c). No ens podem refiar de l'exactitud, ni aprox., d'un *gálygye* f. 'galdiró' inclòs en el glos. de Fraga per Barnils (*BDC* IV, 40), entacat d'errors grossers de còpia i de totes menes: pot haver-hi terminació mal copiada o bé contaminació del nom de flor antic *gauḡ* (GOIG).

GALDIROT, tort. 'remolí, xarbot o borboll d'aigua enmig del riu quan va gros', mot afí a les arrels ex-

pressives de *galdufa*/BALDUFA i *borboll*/BOMBOLLA (*barbot*/BARBOTEJAR), si bé identificat amb el val. *galdirot* 'fartaner' (com sigui que el remolí es pot engolir un objecte o animal). Mot recollit només per Mestre Noé (*BDC* III, 98, d'on AlcM).

Galdufa és la variant tortosina, occitana i aragonesa de 'baldufa' (veg. BALDUFA, ací I, 589a24-32 i ss.) i s'ha arribat a la conclusió que en el fons *baldufa* és una variant del grup de *butlloja*-BOMBOLLA (590a 1-4); ara bé *baldufelles* són 'remolins de l'aigua del riu' en el Pallars (590b13), i en el Port d'Albaida una gran bullidor o remolí s'anomena *el clau de la Trompa* o sigui 'la baldufa' (ibid., nota 1); l'afinitat fonètica en part potser fou encara més gran amb el mossàrab català *burbiit* 'terbolí, romboll' (veg. BARBOTEJAR, 641a13), cf. *Barbot* i *Barbotes* noms de bullidors a l'Alt Vallès (641a6-7), cf. cat. *borbollar* 'brollar fent bombolles', *el borbolleig d'un riu* (*Atl.*) i lit. *buñbulas* 'terbolí, romboll d'aigua' amb el seu afí esl. *bürbotii* (veg. BOMBOLLA i la nota). D'altra banda, el val. *galdirot* 'fartaner' [S. XVIII] coincideix amb *galdufari* id., que davalla de *galdufa*/BALDUFA (590b9), i una interpretació popular del romboll com engolidor fartaner de qualsevol cosa pogué intervenir, almenys fornint la terminació *-irot*.

Galdiro, *galdiroteria*, V. *galdós* *Galdoja*, V. *galloja*

GALDÓS, GALDOSA, mot irònic per 'bonic, endreçat, reeixit', origen incert: relacionat per una banda amb el basc *galdua* 'perdut, danyat, aperduat', i per l'altra amb els mots cat. *candit* 'defallit, decandit' i *galdit* 'engolit', cosa versemblant més que més en quant hi ha un *gandit* variant de *candit*, i un *gandós* variant de *galdós*; potser el mot basc fou imitat des d'antic pels nostres muntanyencs del Nord-oest i, en ser acceptat en la nostra llengua, fou emmotllat més o menys a la forma i fins al sentit d'aquests mots catalans i de *gaudiós* 'gojós'. □ 1.ª doc.: 1803.

En què el diccionari de Belvitges (seguit per Lab. 1839 ---) el defineix com a irònic per «lindo, bonito, ll. *bellus*». Els escr. Renaix. ja ens mostren que el matís afectiu en qüestió pot anar des de la ironia oberta, i àdhuc un explícit judici pejoratiu, fins a una qualificació elogiosa, però que en el fons es diu somrient o rient per sota el nas: «Y 'l pobre home s'hauria posat de mal humor, si, més familiarisat ja ab l'estampa, no s'hi hagués vist idèntic, tan ben plantat, tan *galdós*», NOLLER (*Notes de color*, p. 125, «El retrato»).

En un to malcontent se sentiran entre dones frases com «sí, però m'ha de portar una cinta més *galdosa* que aquesta, eh». Són justes les frases amb què exemplifiquen DAg., AlcM i Dfa., sense excloure'n la que retreu aquell de la revista *vigatana* de 1880 acompanyant la cita d'un passatge medieval «com diu un llibre antic, molt *galdós* y esquisit», on sota la ponderació hi pot haver una dosi gran o petita d'antífrasi. En l'ús del català central i els centres barcelonins del segon quint de segle es notava una tendència a servir-se'n més i més àmpliament, i en un triple sen-